

GROENLINKS

GREEN

NEW

DEAL

**VOOR
NEDERLAND**

VOORWOORD

Een hittegolf in Siberië. Tropische zomers in Nederland. De Groenlandse ijskap is verloren, de zesde uitstervingsgolf is begonnen.

Wij zijn de laatste generatie die klimaatverandering kan stoppen. We hebben nog ongeveer tien jaar om een full-blown klimaatcrisis te voorkomen. En we zijn vastbesloten dat te doen.

Want het goede nieuws is: dat kunnen we. We weten de oorzaak van het probleem. We weten hoe we onze uitstoot naar beneden kunnen brengen. De plannen liggen klaar. Er is geen argument om ermee te wachten. Als we nu in actie komen, dan kunnen we rechtzetten wat we kapot gemaakt hebben.

De politiek is aan zet en moet de leiding nemen. Daarom komt GroenLinks met een Green New Deal voor Nederland. Een routekaart naar een klimaatneutrale samenleving. Een plan waarin ecologie en economie hand in hand gaan. Wat ons betreft de kern van een volgend regeerakkoord.

Het is tijd om die verantwoordelijkheid te nemen. Want er is veel meer nodig dan tot nu toe gedaan is. We hebben geen tijd meer om te polderen met de vervuilers. We hebben geen tijd meer om te luisteren naar de lobbyisten van het grote bedrijfsleven. We hebben geen tijd meer om ons te laten chanteren door de industrie, luchtvaart en de bio-industrie. De kabinetten-Rutte hebben veel te veel hun oor laten hangen naar de lobby van de vervuilende bedrijven. Nu is het tijd voor grote verandering.

De enige oplossing voor het klimaatprobleem is om het rigoureuus aan te pakken. Wat we nodig hebben is systeemverandering.

Beleed waarmee we definitief van onze fossiele verslaving afkomen. We moeten erkennen dat we het anders moeten doen, onze afhankelijkheid van fossiele bedrijven moet stoppen. We moeten de oude fossiele wereld afbreken en een nieuwe duurzame wereld opbouwen.

Door over te stappen op duurzame vormen van energie. Door nieuwe materialen te gebruiken. Door onze voedselproductie te verduurzamen. Door de natuur te gaan gebruiken in plaats van verwoesten. Zodat ecosystemen zich weer herstellen.

We zijn ongelooflijk ver gekomen als mensheid. Niet omdat we de sterkste zijn. Of, de snelste. Maar omdat we slim zijn. Omdat we samenwerken. Omdat we ideeën verzinnen. Omdat we kunnen veranderen.

En je voelt het aan alles: verandering hangt in de lucht. Er gaat een groene golf door Europa. Duurzame energie wordt steeds goedkoper. Het Europees Parlement wil het klimaatdoel van 2030 aanscherpen. Overal ter wereld gaat de klimaatgeneratie de straat op, om groener beleid af te dwingen.

Dit is een tijd die vraagt om grootse plannen. Hier is ons afkickprogramma voor onze fossiele verslaving. Onze groene inzet voor de verkiezingen. Een Green New Deal voor Nederland.

INHOUD

KLIMAATWET	4
ROUTEKAART NAAR EEN DUURZAME SAMENLEVING	5
KLIMAATFONDS	7
WE BREKEN DE FOSSIELE WERELD AF	8
WE BOUWEN EEN DUURZAME WERELD OP	14
DE ENERGIEMIX VAN 2045	21
EEN ECONOMIE DIE WERKT VOOR MENSEN	23

KLIMAATWET

Al dertig jaar lang slaagt Nederland er niet in de klimaatdoelen te halen. Langer treuzelen en verder uitstel accepteren we niet langer. We moeten alle zeilen bijzetten om een klimaatcrisis te voorkomen en de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graad Celsius. Daarom scherpen we de Klimaatwet aan en leggen we nieuwe doelen wettelijk vast: in 2030 is de uitstoot van broeikasgassen met 60 procent gereduceerd. In 2045 is de hele samenleving klimaatneutraal.

ROUTEKAART NAAR EEN DUURZAME SAMENLEVING

We komen er niet met een beetje CO2-winst hier en een beetje CO2-winst daar. “Alle beetjes helpen” is niet voldoende. Als we ons niet bevrijden uit de fossiele verslaving en verder blijven bouwen op ons oude systeem lopen we onherroepelijk vast.

Nederland matst de fossiele bedrijven nog altijd met 4,5 miljard euro per jaar, door bijvoorbeeld geen belasting te hebben op kerosine of door vrijstellingen op de energiebelasting voor de industrie. Dat is meer dan het bedrag dat we jaarlijks uitgeven aan klimaatbeleid! Banken en beleggers doen daar ook aan mee omdat ze nog altijd het grootste deel van hun kapitaal investeren in de fossiele industrie. Zo ondermijnen we als land onze duurzame ontwikkeling.

Duurzame alternatieven stimuleren zonder te breken met de fossiele wereld helpt onvoldoende. Dat hebben we de afgelopen decennia wel gezien. We moeten echt afkicken van de fossiele verslaving en daarvoor hebben we een pakket maatregelen nodig dat ons systeem verandert.

Die systeemverandering is niet alleen nodig voor het klimaat. Ook mensen lopen vast in het systeem als zij worden gereduceerd tot een homo economicus: een calculerend wezen dat enkel gericht is op geld. Want een werknemer is meer dan een productiekracht, een burger meer dan een klant van de overheid. Bij de transitie die we doormaken hoort daarom ook dat we de menselijkheid terugbrengen in de samenleving. Dat mensen gezien worden voor wie zij zijn. Een samenleving waarin we mensen blijven uitknippen, wantrouwen en laten wegwijnen is niet veel langer houdbaar. En dus niet duurzaam.

De Green New Deal voor Nederland is een visie op hoe we de fossiele wereld afbreken en een duurzame wereld opbouwen. Het is een netwerk van maatregelen die met elkaar verbonden zijn. Laten we het vergelijken met de opkomst van de mobiele telefoon. De mobiele telefoon is weinig waard zonder een netwerk. Aan een klein stukje netwerk heb je niets, je moet eerst zorgen dat je overal bereik hebt, dan heb je ook echt iets aan de telefoon.

Onze Green New Deal voor Nederland bestaat daarom uit drie delen: hoe breken we de fossiele wereld af en hoe bouwen we een duurzame wereld op, en hoe brengen we de menselijkheid terug in de samenleving.

Veel van deze oplossingen zijn niet nieuw. GroenLinks is al dertig jaar bezig met klimaatbeleid en de eerste versie van een Green New Deal voor Nederland schreven we al meer dan tien jaar geleden. In al die jaren hebben we plannen uitgewerkt voor de transitie naar een duurzame economie. Bij onze plannen vind je daarom ook verwijzingen naar eerdere initiatieven die GroenLinks al heeft genomen en nadere uitwerking van onze ideeën op andere plekken.

Er zijn de afgelopen dertig jaar veel successen geboekt, zoals bijvoorbeeld de Klimaatwet. Tegelijkertijd was er ook altijd veel verzet tegen de ideeën van GroenLinks vanuit de fossiele lobby en gebrek aan daadkracht in de politiek.

Maar je voelt aan alles: dat verzet tegen klimaatactie is niet lang meer vol te houden. Het maatschappelijk tij draait. Burgers vragen om verandering. De klimaatgeneratie is opgestaan en laat luider dan ooit van zich horen. Een generatie die niet verbonden wordt door leeftijd, maar door een gedeelde mentaliteit. Het geloof in vooruitgang. De roep om verandering. En de wetenschap: we hebben nu echt geen tijd meer te verliezen.

De komende tien jaar moet het gebeuren. De plannen liggen klaar. Nu komt het aan op de uitvoering. Met deze Green New Deal voor Nederland presenteren we een routekaart naar een duurzame samenleving.

KLIMAATFONDS

Centraal onderdeel van de Green New Deal voor Nederland is het instellen van een Klimaatfonds. Dit fonds geeft een enorme impuls van 60 miljard euro om Nederland na de coronacrisis weer op te bouwen: het is een enorme stimulans voor de economie, voor banen en voor duurzaamheid. Het Klimaatfonds helpt de doelen van de Green New Deal te realiseren.

Het Klimaatfonds komt in plaats van het Nationaal Groeifonds, dat het kabinet Rutte-3 in september 2020 heeft voorgesteld. Dat fonds heeft maar één doel: economische groei. Het is een verouderd idee, gebaseerd op het idee dat groei van het Bruto Binnenlands Product altijd belangrijker is dan andere waarden als rechtvaardigheid, gezondheid, natuur en klimaat.

Met het Klimaatfonds breken we met die focus op BBP en investeren we in datgene wat van belang is voor onze samenleving: een nieuwe, duurzame economie. Een economie die 100.000 banen schept en houdbaar is voor de toekomst. De Green New Deal is hiermee ook een groot banenplan.

Het Klimaatfonds heeft gemeen met het Groeifonds van het kabinet-Rutte dat het om eenmalige uitgaven gaat, die gefinancierd worden via extra leningen door de staat. Economen zijn het erover eens dat dit, bij de huidige extreem lage rentestand op staatsleningen, een verstandige en verantwoorde investering is.

Meer lezen: In september 2020 presenteerden wij ons plan voor een Klimaatfonds https://groenlinks.nl/sites/groenlinks/files/2020-09/klimaatfonds_0.pdf

A VOLKSHUISVESTING		
-Meer woningen bouwen:	6 miljard	€10 miljard
-Isolatie en verduurzaming van bestaande huizen:	4 miljard	
B MOBILITEIT		
-Nationaal en internationaal treinnetwerk:	8 miljard	€14 miljard
-Investeren in stedelijke bereikbaarheid:	5 miljard	
-Investeren in fietsverkeer:	1 miljard	
C ENERGIE, ONDERZOEK EN INNOVATIE		
-Elektriciteitsnetten en windenergie op zee:	10 miljard	€15 miljard
-Onderzoek en Innovatie:	5 miljard	
D LANDBOUW EN NATUUR		
-Meer natuur:	4 miljard	€12 miljard
-Halveren veestapel:	5 miljard	
-Transitiefonds:	3 miljard	
E OMSCHOLING EN SOCIALE INFRASTRUCTUUR		
-Omscholing:	3,5 miljard	€9 miljard
-Investeren in wijken:	1,5 miljard	
-Schuldenfonds:	3 miljard	
-Oplossen daklozen crisis:	1 miljard	
	TOTAAL	€60 miljard

WE BREKEN DE FOSSIELE WERELD AF

1. ALLE KOLENCENTRALES GAAN DICHT

Kolencentrales stoten enorme hoeveelheden CO₂ uit. Sommige Nederlandse kolencentrales stoten evenveel CO₂ uit als 3 miljoen auto's. Elektriciteit afkomstig uit kolencentrales is de meest vervuilende bron van elektriciteit in Nederland. Daarom sluiten we alle kolencentrales in Nederland zo snel mogelijk. De centrales op de Maasvlakte, de Amercentrale en in de Eemshaven: ze gaan allemaal dicht in de komende kabinetsperiode. Bijkomend voordeel: we zijn ook meteen af van alle bijstook van biomassa. Ook gaat Nederland er in de EU voor pleiten dat uiterlijk in 2030 alle kolencentrales in de EU dichtgaan.

- In Januari 2019 presenteerden wij een noodplan om de kolencentrales zo snel mogelijk te sluiten <https://groenlinks.nl/nieuws/jesse-klaver-presenteert-noodplan-vier-kolencentrales-dicht-om-urgenda-doel-te-halen>

2. GEEN NIEUWE VERGUNNINGEN MEER VOOR WINNING VAN FOSSIELE ENERGIE

We willen zo snel mogelijk af van kolen, olie en aardgas als energiebron. Daarom is het ook logisch om geen nieuwe vergunningen meer af te geven voor de winning van gas en olie op land. Ook de plannen voor het uitbreiden van de gaswinning onder de Waddenzee gaan de prullenbak in. Gaswinning onder de Waddenzee kan voor bodemdaling zorgen waardoor bijvoorbeeld vogels geen voedsel meer op de wadplaten kunnen vinden. Het is onacceptabel dat het unieke Waddengebied wordt bedreigd. We stoppen de huidige winning van gas onder de Waddenzee dan ook zo snel mogelijk.

- Een amendement van GroenLinks dat nieuwe proefboringen in de Waddenzee verbiedt is al aangenomen: <https://www.lc.nl/friesland/Tweede-Kamer-achter-stop-op-nieuwe-boringen-in-en-rond-Waddenzee-23344558.html>

3. EEN CO2-BELASTING VOOR DE INDUSTRIE

Grote bedrijven stoten veel CO2 uit. De 10 grootste bedrijven van Nederland, zoals Tata Steel en Shell, stoten evenveel uit als alle huishoudens bij elkaar. Tegelijkertijd betalen ze veel minder belasting over die vervuiling dan gezinnen. Dat is oneerlijk en bovendien niet effectief. Daarom moet er een stevige CO2-belasting komen voor de industrie. Omdat vervuiling dan ineens veel duurder wordt, gaan de bedrijven maatregelen nemen om CO2 te besparen. Het geld wat deze CO2-belasting oplevert wordt weer gestopt in duurzame energie en CO2-besparing. Zo sla je twee vliegen in één klap: De industrie wordt gedwongen om te verduurzamen omdat CO2 uitstoten heel duur wordt en er is genoeg geld beschikbaar om Nederland te verduurzamen.

Wij willen dat de CO2-belasting die nu is voorgesteld flink wordt aangeschroefd. De CO2-prijs moet omhoog zodat bedrijven echt worden gedwongen om te verduurzamen. De CO2-heffing moet direct ingaan en niet pas in 2024. En er moet een hoger CO2-doel komen voor de industrie.

- In 2019 maakten we een initiatiefwet voor een CO2-belasting:
<https://groenlinks.nl/nieuws/groenlinks-lanceert-initiatiefwet-voor-co2-belasting>

4. ENERGIEBESPARING

De beste energie is de energie die je niet gebruikt. Energie besparen levert op de lange termijn ook geld op. Toch blijkt uit de praktijk dat bedrijven niet genoeg doen aan energiebesparing. Uit luiheid of vanwege een gebrek aan een lange termijnblik. We verplichten dan ook bedrijven om groene maatregelen te nemen die binnen 7 jaar kunnen worden terugverdiend, zoals isolatie en het leggen van zonnepanelen. Dat is niet alleen goed voor het milieu, maar op de langere termijn ook voor de bedrijven zelf omdat deze maatregelen in ieder geval na 7 jaar (of minder) pure winst opleveren. De energiebesparingsverplichtingen die er al zijn, worden beter gehandhaafd.

- GroenLinks heeft onlangs een energiebesparingsplan voor de industrie voorgesteld: <https://groenlinks.nl/sites/groenlinks/files/2020-10/Energiebesparingsplan.pdf>

5. GEEN UITZONDERINGEN MEER

Op dit moment betalen de grote vervuilers bijna niet mee aan de energiebelasting. Ze krijgen vrijstellingen en lage belastingtarieven. In de huidige situatie betaalt de vervuiler niet. Dat is onlogisch. Grote verbruikers van energie worden op deze manier niet goed genoeg geprikkeld om energie te besparen. GroenLinks schaft de vrijstellingen af en verhoogt de belastingtarieven voor gas voor de grote vervuilers. Ook willen we accijns heffen op kerosine en brandstof voor de scheepvaart. We lopen nu elk jaar 3,8 miljard euro mis omdat er geen accijns wordt betaald door vliegtuigmaatschappijen en de scheepvaart.

- In 2019 voerden wij actie voor een eerlijke energierekening: <https://web.archive.org/web/20190523155109/beweging.groenlinks.nl/eerlijkerekening>

6. DE LANDBOUW GAAT BIJDAGEN AAN DE AANPAK VAN DE KLIMAATCRISIS

We houden in Nederland veel dieren. Te veel. Er worden 1,7 miljoen dieren per dag geslacht. Elke dag weer. Dat vlees eten we niet allemaal zelf, 80% daarvan exporteren we naar het buitenland. Maar Nederland zit wel opgescheept met de uitstoot van broeikasgassen en van stikstof. En daar hangt nu geen enkel prijskaartje aan. Daarom willen we een heffing op broeikasgassen en stikstof in de landbouw. We zorgen ervoor dat de stikstofuitstoot halveert in 2030 door ook de veestapel fors te reduceren. Daar hebben we een Stikstofwet voor ingediend. Zo herstellen we de Nederlandse natuur. De veedieren die nog wel worden gehouden moeten goed worden behandeld: Dieren zijn geen productiemiddelen, maar levende wezens die ruimte en bescherming verdienen.

We verhogen de belasting op vlees en belasten het gebruik van gif en kunstmest. Zo wordt het steeds minder aantrekkelijk om voedsel waar een enorme milieuvervuiling mee gepaard gaat te produceren. Voedsel wat niet wordt gegeten is extreem zonde. Daarom gaan we ook voedselverspilling tegen.

- Al in ons het verkiezingsprogramma van 1994 stond dat de veestapel moet krimpen: <https://dnpprepo.ub.rug.nl/101/>

7. MEER TREINEN, MINDER VLIEGEN

Het vliegtuig is de meest vervuilende vorm van transport en toch draagt de luchtvaart op geen enkele manier bij aan de reductie van de CO₂-uitstoot. Op brandstof zit geen accijns en op tickets geen btw. Wanneer je de trein pakt, betaal je dus meer belasting dan wanneer je het vliegtuig neemt. En dat terwijl de al maar groeiende luchtvaart over de grenzen van klimaat en natuur heen is. GroenLinks voert een eerlijke vliegbelasting in en maakt werk van meer internationale treinverbindingen. We stoppen met vluchten naar bestemmingen dichtbij. Zoals Brussel en Parijs, waar je goed en snel met de trein kunt komen. Schiphol wordt kleiner. Lelystad Airport gaat niet open. Kortom: meer treinen, minder vliegen.

- Lees het plan “Luchtvaart op de rails” van GroenLinks-Kamerlid Suzanne Kröger: <https://groenlinks.nl/nieuws/luchtvaart-op-de-rails>

8. VERVUILEND REIZEN WORDT DUURDER, SCHOON REIZEN GOEDKOPER

Ook ons wagenpark moet snel vernieuwen. Fossiele auto's gaan weg, elektrische auto's worden normaal. We maken benzineauto's en dieselauto's duurder door de aanschafbelasting (BPM) voor fossiele auto's te verhogen. Nieuwe fossiele auto's kopen wordt zo onaantrekkelijk. In 2030 willen we de verkoop van fossiele auto's verbieden. En hoe sneller we fossiele auto's onaantrekkelijk maken, hoe meer elektrische auto's er worden verkocht, hoe sneller de prijs daarvan daalt. We maken het kopen van elektrische auto's ook aantrekkelijker dan fossiele auto's door de leasebijtelling aan te passen. Het wordt daarmee aantrekkelijk om elektrische auto's te leasen. Zo komen er meer tweedehands elektrische auto's op de markt. Zodat je niet alleen schoon kan rijden met een dikke portemonnee. Er wordt eerlijk voor het gebruik van de auto betaald door rekeningrijden in te voeren. We voeren samen met gemeenten meer milieuzones in waardoor alleen maar relatief schone auto's en bestelbusjes de stad in mogen rijden. De maximumsnelheid verlagen we, zowel binnen als buiten de bebouwde kom. Dat is niet alleen beter voor het milieu, maar ook voor de veiligheid.

- Al in 2008 presenteerde GroenLinks een tienpuntenplan voor de elektrische auto: <https://groenlinks.nl/nieuws/groenlinks-wil-rijden-op-batterijen>

9. STOP MET ONZINPLASTIC

Elk jaar komt er 9 miljard kilo aan plastic bij. Een groot deel daarvan belandt op straat en komt uiteindelijk terecht in onze oceanen waar het een gigantische hoeveelheid plastic soep vormt. Zwerfafval is niet voor niets één van de grootste ergernissen van Nederlanders. Elke kilogram plastic zorgt daarbij ook voor 4 kg CO₂-uitstoot. Er zijn allerlei goede initiatieven om plastic te recyclen maar veruit de beste oplossing is: weg met onzinplastic. Dubbele of driedubbele verpakkingen, plastic in vuurwerk, plastic confetti. We gaan de strijd aan tegen onzinplastic door uitvoering van ons Actieplan Onzinplastic. Er komt een statiegeldsysteem voor alle drankverpakkingen: grote én kleine flesjes, maar ook op blik. We verbieden steeds meer onzinplastic en we leggen wettelijk vast dat we in 2030 30% minder plastic gebruiken.

- Ons actieplan om af te komen van onzinplastic: <https://groenlinks.nl/artikel/onzinplastic>

10. GEEN INVESTERINGEN IN FOSSIEL

Een groene economie kan niet zonder een groene financiële sector. Organisaties met veel geld zoals banken, pensioenfondsen en vermogensbeheerders investeren nog altijd miljarden in de fossiele industrie. In 2018 ging nog 80% van de investeringen van banken in energie naar fossiel. Maar die investeringen brengen naast een klimaatrisico ook een financieel risico met zich mee: de waarde ervan loopt snel af in een wereld die verduurzaamt. Daarom moeten deze instellingen inzichtelijk gaan maken welke risico's ze lopen door al die investeringen, ze moeten het opnemen op hun balans en aangeven hoe ze deze gaan verkleinen. We vergroenen de bankenbelasting en verhogen de buffereisen voor banken met veel (fossiele) risico's. Zo worden fossiele investeringen ontmoedigd, en wordt ons spaargeld ingezet voor de economie van morgen.

- In de initiatiefnota "van oliedom naar gezond verstand: verduurzaming van de financiële sector" staat uitgebreid hoe de financiële sector verduurzaamd kan worden: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020Z07358&did=2020D15748>

11. INTERNATIONALE SAMENWERKING

Nederland kan uiteraard niet alleen de klimaatcrisis oplossen. Elk land moet daar aan werken en Nederland kan met al haar kennis daarbij helpen. We zetten ons wereldwijd in voor de bescherming van natuur en biodiversiteit. We vullen volgens afspraak het Green Climate Fund zodat ontwikkelingslanden worden ondersteund met de transitie. We moeten ook ontbossing in het buitenland voorkomen. We werken aan een Europees importverbod op niet-duurzaam hout. Nederlandse bedrijven die zich in het buitenland schuldig maken aan ontbossing, vervuiling, aantasting van biodiversiteit en schendingen van mensenrechten pakken we hard aan. We sluiten internationale partnerschappen voor duurzame energie, bijvoorbeeld voor groene waterstof uit landen met veel zon en ruimte. We strijden tegen het boren naar gas en olie en het winnen van mineralen in het Noordpoolgebied. In de EU zetten we ons onder andere in voor ambitieus klimaatbeleid, een betere besteding van het geld van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en een importhetfing op soja.

- Lees de initiatiefnota waarin tien voorstellen staan om bossen wereldwijd te beschermen: <https://groenlinks.nl/nieuws/initiatiefnota-tien-voorstellen-om-bossen-wereldwijd-te-beschermen>

WE BOUWEN EEN DUURZAME WERELD OP

1. HEEL VEEL WINDMOLENS OP ZEE

Om de energietransitie mogelijk te maken hebben we heel veel duurzame stroom nodig. We moeten snel opschalen en daarom komen er veel windmolens op zee. Op dit moment zijn er plannen om 11,5 GW aan vermogen op zee te plaatsen in 2030, wij verdubbelen dit en realiseren in 2030 23 GW. In 2040 is er voor 60 GW aan windmolens geplaatst op de Noordzee. Die windmolens komen er niet zomaar. GroenLinks investeert miljarden in de kabels die de stroom aan land brengen. De voorwaarden om windparken te plaatsen worden zeer aantrekkelijk gemaakt. Ook wordt de grote industrie verplicht deze duurzame stroom af te nemen en samen te werken met de ontwikkelaars van windparken. Daarmee sla je twee vliegen in één klap: de industrie kan schoner produceren en de ontwikkelaars van windmolenparken krijgen de zekerheid dat de windenergie wordt gebruikt.

- In 2012 presenteerden wij een actieplan voor windmolens in de Noordzee: <https://groenlinks.nl/nieuws/noordzeestroom-voor-ruim-9-miljoen-huishoudens>

2. ZONNEPANELEN OP ALLE DAKEN

Zonnepanelen. Echt een no-brainer als we energieneutraal willen worden. Het is een investering die zichzelf binnen een paar jaar al terugverdient. Daarom moeten zoveel mogelijk zonnepanelen op daken worden geplaatst. Op huizen, op bedrijven en overheidsgebouwen, op scholen en op sportclubs. Dit doen we door bijvoorbeeld verhuurders te verplichten om zonnepanelen te plaatsen als ze een nieuwe huurder krijgen en door bij nieuwbouw te eisen dat er zonnepanelen worden geplaatst. Ook moeten op alle daken van bedrijven zonnepanelen komen waar mogelijk. Deze groene stroom kan je gebruiken voor je apparaten, voor je warmtepomp of voor het opladen van je elektrische auto's. Als er meer stroom wordt opgewekt dan wordt gebruikt, kan dit worden opgeslagen in thuisbatterijen of kunnen elektrische auto's als batterijen dienen.

- Op alle daken zonnepanelen, dus ook op Huis ten Bosch en andere paleizen van de koning, stelden wij voor in 2018: <https://groenlinks.nl/nieuws/zonnepanelen-voor-de-koning>

3. INVESTEER IN OPENBAAR VERVOER EN FIETSPADEN

De kabinetten Rutte hebben veel geld aan asfalt uitgegeven. Dat is niet duurzaam en het lost ook nog eens de files niet op. Daar stoppen we dus mee. GroenLinks wil dat geld wat nu bestemd is voor asfalt in de toekomst wordt besteed aan openbaar vervoer. Vanuit het Klimaatfonds gaan we massaal investeren in openbaar vervoer. We trekken in het Klimaatfonds 5 miljard uit om te investeren in de bereikbaarheid van grote en kleine steden. Dan moet je denken aan zaken als metrolijnen, tramnetwerken en treinstations. En daarnaast investeren we maar liefst 8 miljard in het spoor. Niet alleen om de verbinding tussen de Randstad en de rest van Nederland te verbeteren, maar ook als bijdrage aan een Europees netwerk van hogesnelheidstreinen. We willen Europese vluchten vervangen door Europese treinreizen, daarom zorgen we ervoor dat internationale treinreizen goedkoop, snel en makkelijk te boeken zijn. De trein wordt de meest aantrekkelijke optie voor een reis naar Londen, Parijs of Berlijn.

- Onder andere dankzij een aangenomen motie van GroenLinks krijgt de Europese nachttrein een revival: <https://nos.nl/artikel/2236248-ns-wil-slaaptrein-samen-met-oostenrijkers-nieuw-leven-inblazen.html>

4. MEER OP DE FIETS EN MEER THUIS

Fietsen is een van de meest duurzame manieren van vervoer. En dus wordt de fiets van de zaak belastingvrij. Niet alleen voor een gewone fiets, maar ook voor de elektrische fiets. Zodat mensen makkelijker een iets langere afstand kunnen afleggen naar hun werk. Daarvoor leggen we ook snelfietspaden aan tussen gemeenten. Zoals het RijnWaalPad tussen Nijmegen en Arnhem. We investeren maar liefst 1 miljard uit het Klimaatfonds in fietspaden, bovenop het normale budget. We stimuleren thuiswerken zodat mensen ook na de Coronacrisis meer thuis gaan werken. Dat scheelt veel reiskilometers.

- GroenLinks stelt voor om van thuiswerken een recht voor werknemers te maken: <https://groenlinks.nl/nieuws/groenlinks-en-d66-maak-van-thuiswerken-een-recht>

5. ISOLATIE VAN ONZE HUIZEN

Energie die we besparen, hoeven we ook niet op te wekken. Er komt een isolatieprogramma (€4 miljard uit het Klimaatfonds) zodat mensen subsidie krijgen voor het isoleren van hun huis. Ook wordt het Warmtefonds uitgebreid waardoor het heel goedkoop en aantrekkelijk wordt voor iedereen, ongeacht inkomen, om geld te lenen om te isoleren. We schaffen de verhuurdersheffing af, in plaats daarvan moeten woningcorporaties investeren in het bouwen van huizen en het verduurzamen van woningen. Dat betekent dat bestaande woningen sowieso geïsoleerd worden, en afhankelijk van de wijkplannen kan het ook betekenen dat er bijvoorbeeld een warmtepomp wordt geplaatst. Op die manier wonen mensen in sociale huurwoningen comfortabeler en wordt de energierekening lager. Particuliere verhuurders worden verplicht te isoleren. We gaan (hybride) warmtepompen verplichten waar en wanneer dat kan zodat er minder aardgas gebruikt hoeft te worden voor het opwarmen van huizen.

- Bij de laatste Algemene Politieke Beschouwingen diende GroenLinks samen met de ChristenUnie een motie in voor een nationaal isolatieprogramma: <https://www.trouw.nl/politiek/het-moet-aantrekkelijker-worden-om-je-huis-te-isoleren-vinden-christenunie-en-groenlinks~b702c193/>

6. KLIMAATNEUTRAAL BOUWEN

Er is een enorm woningtekort in Nederland. Honderdduizenden mensen wachten op een betaalbare woning. Daarom bouwen we 1,2 miljoen woningen voor 2030. Al die nieuwe woningen zijn toekomstproof en dus klimaatneutraal. Dat betekent dat ze heel goed zijn geïsoleerd en zoveel mogelijk zelf energie opwekken. We besteden hiervoor €6 miljard uit het Klimaatfonds. Het plaatsen van zoveel mogelijk zonnepanelen op nieuwbouwwoningen wordt verplicht: de daken moeten vol liggen.

- Samen met de PvdA en de SP kwamen we dit voorjaar met een crisispakket voor de bouw: <https://groenlinks.nl/nieuws/groenlinks-pvda-sp-nu-crisispakket-woningbouw>

7. BOUW CIRCULAIR

Bij het maken van bouwmaterialen wordt ontzettend veel CO₂ uitgestoten. Daarom gaan we circulair bouwen. Dat betekent dat alles kan worden hergebruikt of we maken gebruik van natuurlijke materialen. Zo verkleinen we de schadelijke impact van de bouw. We verscherpen de milieuprestatie-eisen van gebouwen, hiermee wordt het gebruik van secundaire materialen, zoals gerecycled beton, en hernieuwbare materialen, zoals hout, gestimuleerd. Daarnaast stellen we het materialenpaspoort verplicht en moeten alle bakstenen herbruikbaar zijn.

- Het wetenschappelijk bureau van GroenLinks doet onderzoek naar circulair bouwen: <https://wetenschappelijkbureaugroenlinks.nl/deelonderzoek/circulair-bouwen>

8. NIEUWE DUURZAME ENERGIE

Om de energietransitie te volmaken kunnen we alle vormen van nieuwe energie gebruiken. Aquathermie en geothermie zijn vormen van warmte die nog tot volle wasdom moeten komen, maar die erg veelbelovend zijn. Geothermie wordt al gebruikt in de glastuinbouw. Aquathermie heeft nog een innovatieslag nodig. In plaats van via aardgas en biomassa kunnen huizen hiermee worden verwarmd. Daarom stimuleren we aquathermie en geothermie door middel van een aparte subsidie van €2 miljard uit het Klimaatfonds. Ook andere nieuwe mogelijke vormen van energie, zoals getijdenenergie, moeten natuurlijk volop gestimuleerd worden.

- GroenLinks stelde onlangs Kamervragen over de toepassing van geothermie in Limburg: <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=b0ef7c65-210f-4254-bfd9-c04dee5e4b07&title=De%20brief%20van%2019%20december%202019%20van%20de%20gemeente%20Horst%20aan%20de%20Maas%20aan%20het%20ministerie%20van%20Economische%20Zaken%20en%20Klimaat%20over%20geothermie%20in%20Noord-%20en%20Midden%20Limburg%20en%20het%20nieuwsbericht%20%E2%80%98Aardwarmteproject%20nabij%20Venlo%20nu%20niet%20hervat%E2%80%99.docx>

9. ONTWIKKELING GROENE WATERSTOF

In de zoektocht naar een fossielvrij leven, hebben we goede batterijen nodig die onze duurzame energie kunnen opslaan. Zodat het leven door kan gaan als de zon even niet schijnt of de wind niet waait. Groene waterstof kan die batterijfunctie vervullen en is onmisbaar als energiedrager voor de energietransitie, vooral voor de industrie maar ook voor bijvoorbeeld zeevaartschepen. Wind- en zonne-energie kan worden omgezet in waterstof wat later gebruikt kan worden. GroenLinks investeert daarom fors: vanuit het Klimaatfonds investeren we €2 miljard in waterstof. Daarmee sluiten we aan op de investering die in de landen om ons heen worden gedaan in groene waterstof en voorkomen we dat we achterlopen op dit gebied. Ook wordt de industrie verplicht om groene waterstof af te nemen, waardoor er een gezonde markt ontstaat.

- GroenLinks-Kamerlid diende in 2019 een amendement in voor meer budget voor groene waterstof: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2019Z22493&did=2019D46723>

10. INVESTEER IN NIEUWE ENERGIE-INFRASTRUCTUUR

Om de energie van windmolens en zonnepanelen te vervoeren moeten er hoogspanningsleidingen en stroomnetten worden aangelegd om de energie te vervoeren naar huizen en bedrijven. Dit net moet de komende tien jaar fors worden uitgebreid, want we gaan veel meer stroom gebruiken. Ook moeten er warmtenetten worden aangelegd om warmte uit restwarmte, geothermie en aquathermie te vervoeren naar huizen en kantoren. €10 miljard uit het Klimaatfonds is bestemd voor het aanleggen van elektriciteitsnetten en warmtenetten, maar ook om investeringsrisico's af te dekken zodat het aanleggen van bijvoorbeeld warmtenetten aantrekkelijker wordt. Zo kunnen er snel plannen worden uitgevoerd om energienetten aan te leggen. Ook worden met dit geld smart grids gestimuleerd, zodat vraag en aanbod van energie goed op elkaar kunnen worden afgestemd.

- Lees het opinie-artikel van GroenLinks-Kamerlid Tom van der Lee hierover: <https://joop.bnnvara.nl/opinies/financier-verzwaarings-elektriciteitsnet-uit-investeringsfonds>

11. VERBINDEN EN VERGROTEN NATUUR

De natuur in Nederland is er slecht aan toe. De rechter heeft geoordeeld dat Nederland zich niet houdt aan de wet die ons verplicht natuur te beschermen: vooral teveel stikstofuitstoot is een groot probleem. Ons land bungelt onderaan de lijstjes als het gaat om hoeveelheid natuur. We breiden de natuur in Nederland met 100.000 hectare uit, daar besteden we €4 miljard uit het Klimaatfonds aan. In 2027 willen we dat het Natuurnetwerk Nederland wordt voltooid, zodat onze natuurgebieden met elkaar verbonden zijn. Zo kunnen dieren en planten zich beter verspreiden. We planten minstens 17 miljoen bomen, voor iedere Nederlander één. Dat is niet alleen goed omdat bomen CO2 kunnen opvangen, maar ook voor de biodiversiteit en het oplossen van het stikstofprobleem. We zorgen er ook voor dat boeren geld kunnen verdienen door het planten van bomen. Dat is goed voor de natuur, goed voor het klimaat en goed voor de boer.

- Lees over het Bomenplan van GroenLinks-Kamerlid Laura Bromet: <https://groenlinks.nl/nieuws/voor-elke-nederlander-een-boom>

12. BOEREN HELPEN MET VERDUURZAMEN

Boeren hebben het niet makkelijk. Vanwege regels die de afgelopen decennia telkens veranderden moesten ze steeds aan andere verplichtingen voldoen. Daardoor moesten ze meer lenen en vaak hun bedrijf uitbreiden om het hoofd boven water te houden. Dat betekent nog meer dieren en dus nog meer uitstoot. Dat moet ophouden. We moeten duidelijk zijn waar de landbouw naar toewerkt en de boeren helpen om daar naar toe te werken. Boeren hebben zekerheid en een goed natuurinclusief verdienmodel nodig.

We investeren 3 miljard uit het Klimaatfonds om investeringen te doen in duurzame landbouw. Boeren worden geholpen om over te schakelen naar biologisch en we betalen boeren voor het aanplanten van bos en het beheren van natuur. Ook kunnen boeren helpen met de opslag van CO2 door het beheren van veenweidegebieden. De overheid zal geheel biologisch inkopen om de vraag naar biologisch producten te stimuleren. Boeren moeten een goede onderhandelingspositie krijgen zodat er geen race to the bottom meer plaatsvindt en ze eerlijke prijzen krijgen voor hun producten.

- GroenLinks heeft een stikstofwet ingediend die nu wordt behandeld in de Tweede Kamer: <https://groenlinks.nl/nieuws/stikstofwet-groenlinks-klaar-voor-behandeling-parlement>

13. RODE LOPER VOOR DE GROENE INDUSTRIE

Als bedrijven dingen produceren die we op de lange termijn nodig hebben en oprecht willen verduurzamen, dan verwelkomt GroenLinks die bedrijven van harte. GroenLinks kiest voor een groene industriepolitiek. We ondersteunen de industrie, bedrijven en startups die echt iets bijdragen aan een duurzame wereld. We investeren fors in waterstofnetten en andere energie-infrastructuur. We plaatsen windmolens en zonnepanelen zodat er genoeg duurzame elektriciteit wordt opgewekt zodat bedrijven kunnen overschakelen van kolen en gas naar groene stroom. We zorgen ervoor dat iedereen een goede opleiding kan volgen en kan omscholen naar beroepen die duurzame bedrijven hard nodig hebben. En we zorgen voor voorspelbaar beleid zodat bedrijven de juiste investeringen doen. De Klimaatwet is hier een goed voorbeeld van: de koers is hiermee heel duidelijk gelegd waardoor iedereen weet waar ze aan toe is.

We kiezen voor de ontwikkeling van groene waterstof en synthetische brandstoffen (schone brandstof voor lucht- en scheepvaart), en voor het produceren van duurzaam voedsel en sleuteltechnologieën (AI, e-health, fotonica, quantum-mechanica, robotica, nano- en biotechnologie). Uit het Klimaatfonds besteden we €1 miljard aan duurzame innovatie.

- Het wetenschappelijk bureau van GroenLinks doet onderzoek naar groene industriepolitiek: <https://wetenschappelijkbureaugroenlinks.nl/onderzoek/groene-industriepolitiek>

14. CIRCULAIRE ECONOMIE

Nederland moet circulair worden. De overheid gaat volledig circulair aanbesteden in 2030. Producten die op de markt komen moeten repareerbaar en recyclebaar zijn. Giftige, niet-afbreekbare stoffen zoals PFAS faseren we uit, zodat afval schoon is om weer als grondstof te dienen. Dat betekent dat we zoveel mogelijk gebruik maken van natuurlijke materialen en dat we recyclen. Zo wordt bijvoorbeeld de retourpremie verplicht voor alle soorten e-waste, zoals oude magnetrons, mobiele telefoons en computers. Daarmee worden schaarse metalen teruggewonnen. De afvalstoffenbelasting wordt verder verhoogd voor het storten en verbranden van afval. Op die manier wordt er gestimuleerd dat producten steeds beter worden gerecycled en wordt er minder CO₂ uitgestoten.

- Lees hierover het 5-puntenplan van GroenLinks om giftige persistente stoffen te voorkomen: <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/groenlinks-kamerlid-kroeger-wil-andere-pfas-aanpak-we-lossen-het-ene-probleem-op-en-creeren-het-and/>

DE ENERGIEMIX VAN 2045

In 2040 zijn onze elektriciteitsopwekking en de industrie klimaatneutraal. In 2045 moet Nederland klimaatneutraal zijn, dus moet onze hele energiemix schoon zijn. Nu is slechts 8% van onze energiemix hernieuwbaar. Het is onmogelijk om exact te voorspellen hoe de energiemix er in 2045 precies uit gaat zien. Maar er zijn wel ideeën hoe dat eruit zou kunnen zien. Dit zijn onze ideeën over de energiemix van 2045.

Zonnepanelen zijn een logische keuze voor het opwekken van energie. Daarom willen we dat er heel veel zonnepanelen op daken worden gelegd. Als alle 325 km² aan daken waar zonnepanelen op kunnen, gevuld worden met zonnepanelen levert dat veel energie op, maar nog lang niet genoeg.

De bulk van de energie moet komen van windmolens op zee. Ondiepe gebieden in de zee zijn bij uitstek geschikt voor windmolenparken. Het waait er hard en windmolenparken kunnen nieuwe natuurgebieden onder zee vormen omdat er geen schepen kunnen varen. Voor de Nederlandse kust ligt zo'n lang ondiep gebied zee: de Noordzee. Er is genoeg ruimte voor duizenden windmolens die samen een vermogen hebben van minstens 60 GW. GroenLinks wil dat er 60 GW aan windenergie op zee wordt gerealiseerd in 2040. Als er genoeg energie wordt bespaard kan dat misschien wel bijna de helft van alle energie die we nodig hebben leveren.

Met de stroom van windmolens en zonnepanelen kunnen huishoudelijke apparaten worden gebruikt, warmtepompen draaien, elektrische auto's worden opgeladen en sommige fabrieksprocessen kunnen draaien. Deze stroom kan ook worden omgezet in groene waterstof, wat door bijvoorbeeld fabrieken en grote schepen kan worden gebruikt. Uit waterstof en CO₂ dat we opvangen uit de lucht kan ook synkerosine worden gemaakt: een groene vorm van kerosine voor vliegtuigen.

Veel huizen zullen worden aangesloten op warmtenetten. Die kunnen in de toekomst aangesloten worden op geothermiebronnen: warmte uit de bodem van de aarde. Ook aquathermie is een warmtebron van de toekomst. Als er fabrieken of datacenters in de buurt zijn van een woning of kantoorgebouw kan ook de restwarmte van die bedrijven worden gebruikt om woningen op te warmen.

Er zijn nog andere, meer experimentele vormen van energie. Bijvoorbeeld getijdenenergie, energie die wordt gewonnen door gebruik te maken van het verschil in waterhoogte tussen eb en vloed. Nederland is bij uitstek geschikt hiervoor, en hierin kunnen we pionieren.

En tot slot het laatste puzzelstuk: strategische samenwerking met het buitenland. Nederland is een klein en dichtbevolkt land. Wij zullen nooit helemaal zelfvoorzienend worden in onze energie. We kunnen echter ook duurzame energie importeren. Want de ontwikkelingen zijn geweldig: In de Sahara en in Zuid-Europa worden enorme zonnecentrales aangelegd. De zon schijnt daar het hele jaar door, bijna iedere dag. De zonne-energie die daar wordt opgewekt kan naar Nederland worden vervoerd door het bijvoorbeeld om te zetten in waterstof of ammoniak. Schotland kan in de toekomst windenergie exporteren: Nu al wordt bijna al hun elektriciteit opgewekt door windmolens. Hetzelfde geldt voor Noorwegen met energie uit waterkracht.

Zulke voorbeelden van internationale samenwerking op het gebied van duurzame energie bestaan al. Australië en Japan hebben al een akkoord gesloten: Australië gaat waterstof naar Japan exporteren. Zulke akkoorden moeten Nederland en de EU ook sluiten met andere landen. Importeren van schone energie uit Spanje, Schotland of Noorwegen is veel aantrekkelijker dan het importeren van olie uit Saudi-Arabië, gas uit Rusland of uranium uit Kazachstan.

Misschien wel de grootste technologische uitdaging is de opslag van energie. 's Nachts schijnt de zon niet en soms waait het niet. Heel vaak is dit eigenlijk geen probleem: de meeste energie wordt overdag gebruikt en het waait vooral heel vaak wel. Geothermie, aquathermie en getijdenenergie leveren altijd energie.

Toch is er opslag nodig. Voor huizen kunnen thuisbatterijen en elektrische auto's als opslag dienen voor de korte termijn. De ontwikkelingen van batterijen gaan heel snel. Ook kunnen kolencentrales eventueel vervangen worden door waterstofcentrales. Het is niet efficiënt om die altijd te gebruiken, maar als het echt nodig is kunnen deze centrales duurzame energie leveren. Ook kan bijvoorbeeld in oude zoutmijnen waterstof worden opgeslagen. Er zijn zelfs plannen voor ondergrondse stuwmeren.

De toekomst is moeilijk te voorspellen, en zeker de energiemix van 2045. Wie weet wat verdere innovatie ons brengt. Maar GroenLinks is ervan overtuigd dat wanneer de goede investeringen worden gemaakt en er duidelijke keuzes worden gemaakt in 2045 onze energie 100% schoon kan zijn.

EEN ECONOMIE DIE WERKT VOOR MENSEN

De weg naar een klimaatneutraal Nederland is niet alleen een technisch verhaal, maar heeft ook alles te maken met een eerlijke samenleving. De transitie naar een duurzame samenleving betekent ook een verandering van ons economisch systeem. Als de transitie goed wordt aangepakt, heeft iedereen daar profijt bij.

Want het mooie is: die duurzame samenleving is ook een fijnere samenleving om in te leven. Vooruitgang bestaat niet alleen uit méér geld verdienen, méér spullen produceren, méér kwantitatieve groei. Aandacht voor elkaar. De ruimte om je hart te kunnen volgen. Kwalitatieve groei. Dat zijn de drijvende waarden van de toekomst.

In ons huidige systeem gaan grote bedrijven er met miljardenwinsten vandoor, terwijl veel hardwerkende mensen moeite hebben om rond te komen en er amper op vooruitgaan. Doordat bovendien ook de overheid als een bv gerund wordt waar alles draait om rendement, verdwijnt de aandacht voor de mensen achter de cijfers.

Onze huidige economie loopt niet alleen tegen ecologische grenzen aan, maar ook tegen sociale grenzen. In onze samenleving neemt zowel het aantal miljonairs toe als het aantal mensen dat een beroep doet op de voedselbank. Dat is op termijn niet houdbaar.

Groen en links beleid kunnen niet zonder elkaar gezien worden. De energietransitie vraagt om een sterke ingreep van de overheid in de economie. En om werk te maken van een duurzame samenleving zullen de klimaatmaatregelen gekoppeld moeten worden aan een groot sociaal programma.

Het sociale programma van de Green New Deal voor Nederland bestaat uit drie pijlers. Het creëren van nieuwe werkgelegenheid. Democratisering van de samenleving. En het invoeren van een systeem van basiszekerheid.

NIEUWE WERKGELEGENHEID

Investeren in een duurzame toekomst levert veel banen op. Of het nou gaat om monteurs die zonnepanelen installeren of bouwvakkers die gebouwen isoleren. Ook het bouwen van onze nieuwe infrastructuur levert werkgelegenheid op: nieuwe spoorlijnen en elektriciteitsnetten moeten gemaakt en onderhouden worden. Investeren in een groene en duurzame economie is investeren in banen.

De transitie levert veel banen op, maar er is nu juist ook een groot tekort aan mensen die dit werk kunnen doen. Daarom wil GroenLinks €3,5 miljard investeren in omscholingsprogramma's zodat iedereen die een baan wil in een van deze sectoren daar de kans toe krijgt.

Onze inschatting is dat deze Green New Deal minstens 100.000 nieuwe banen oplevert. Deze werkgelegenheid komt met name door het isoleren van huizen, maar ook de aanleg van windmolens op zee kan tienduizenden banen opleveren. Ook het stimuleren van groene waterstof, het aanleggen van natuur en de uitrol van elektriciteitsnetten levert duizenden banen op.

DEMOCRATISERING VAN DE SAMENLEVING

Op dit moment zijn multinationals zo machtig dat ze in staat zijn om de overheid te dicteren welke regels er wel en niet opgesteld zouden moeten worden. In de soap rond het afschaffen van de dividendbelasting was dat duidelijker dan ooit. Maar op tal van terreinen is de overheid terughoudend om op te treden tegen bedrijven, uit angst dat het bedrijf in protest zal vertrekken. Of het nou gaat om handhaving van milieuregels bij Tata Steel of het toestaan van belastingontwijking door Starbucks: grote bedrijven lijken de dienst uit te maken in Nederland.

Dat past niet in een democratie. In een land horen burgers de baas te zijn. En het is de hoogste tijd om die macht terug te veroveren. Dat begint bij het vragen van een eerlijke belastingbijdrage aan grote bedrijven en een prijs te zetten op milieuschade die wordt aangericht. De vervuiler betaalt.

Maar daar houdt het niet op. De verandering van energievoorziening en productieprocessen betekent ook een kans om de winsten anders te verdelen. De transitie heeft kans van slagen als er door burgers zoveel mogelijk kan worden geparticipeerd in duurzame projecten en er zoveel mogelijk kan worden meegedacht.

Dat doen we door omwonenden te laten profiteren van duurzame projecten. Dat kan bijvoorbeeld door het stimuleren van energiecoöperaties van bewoners en lokale ondernemers. GroenLinks staat ook achter het voorstel om burgerberaden in te voeren: een groep door loting aangewezen mensen die adviseren over klimaatbeleid. Andere vormen van inspraak op lokaal en nationaal niveau zijn ook welkom.

Door inspraak en de burgerberaden kunnen de beste keuzes worden gemaakt waar iedereen enthousiast over is.

Deze transitie betekent ook iets voor de houding van de overheid naar de burger. Als efficiency en productie niet langer centraal staan, maar dienstverlening en mede-eigenaarschap, dan verandert de wantrouwende houding die de overheid nu toont naar haar burgers in vertrouwen. Mensen die zich melden bij een overheidsloket krijgen niet alleen te horen: dit zijn de regels. Ze krijgen te horen: hoe kunnen we u met uw probleem helpen? Of hoe kunnen we u helpen om uw wijk straat of wijk te verduurzamen?

INVOERING VAN BASISZEKERHEID

Het leven wordt voor veel mensen steeds onzekerder. Steeds meer mensen werken met een flexibel contract. Door de stijgende huur- en huizenprijzen zijn mensen een steeds groter deel van hun inkomen kwijt aan woonlasten. Waar vroeger één full-time werkende partner een gezin kon onderhouden, is er een groeiende groep gezinnen dat ook met twee werkende ouders moeite heeft om rond te komen.

De onzekerheid van de klimaatcrisis komt daar bovenop. En voor mensen die in de schulden zitten of geen zekerheid hebben dat ze deze maand rondkomen, heeft het voorkomen van de klimaatcrisis waarschijnlijk weinig prioriteit.

Daarom is het invoeren van een systeem van basiszekerheid voor burgers onlosmakelijk onderdeel van de Green New Deal. We gaan de welvaart herverdelen. We verhogen het minimumloon en zorgen dat de mensen die weinig te besteden hebben er het meest op vooruit gaan. Een vast contract wordt weer normaal en iedereen die arbeidsongeschikt raakt kan rekenen op een inkomen.

De overheid bepaalt de maximale huurprijzen. De zorgpremie daalt drastisch en kinderopvang wordt gratis. Zo gaan we de strijd aan om armoede in Nederland uit te roeien.

EEN GREEN DEAL VOOR NEDERLAND

Op de huidige voet doorgaan is niet houdbaar. De grenzen van de spankracht van de aarde zijn bijna bereikt. Maar een alternatieve wereld is mogelijk. De plannen liggen klaar. Op 17 maart is het aan alle kiezers in Nederland om de koers te bepalen. Onze inzet is duidelijk: Een Green New Deal voor Nederland!